

Dansk kvægdata skaber fælles værdi

Mange kvægbrugere står lige nu i en vanskelig situation. Høje priser og stærk efterspørgsel fra udlandet – særligt Holland – gør eksport af småkalve til et attraktivt valg. Samtidig har nogle producenter, især med kalve fra salmonella niveau 2-besætninger, reelt begrænsede afsætningsmuligheder herhjemme.

Dansk kvægbrug står stærkt, fordi vi gennem mange år har opbygget noget helt særligt: Et fælles og solidt datagrundlag samlet i Kvægdata-basen.

Det er skabt gennem generationer. Gennem registreringer, stambogsføring, kvalitetskontrol, avlsarbejde og den daglige indsats ude på bedrifterne. Hver gang der registreres oplysninger om sundhed, ydelse, afstamning eller reproduktion, bliver det en del af et fælles fundament, som både den enkelte bedrift og hele sektoren får værdi af.

Det kan vi være stolte af. For med et stærkt fælles datagrundlag kan vi udvikle avlen, dokumentere kvaliteten af vores dyr og arbejde målrettet med dyrevelfærd, klima og effektivitet. Det giver os et solidt udgangspunkt for både kvalitetssikring og fortsat udvikling af dansk kvægbrug.

Bag de fælles data ligger et stort arbejde, som ofte foregår ubemærket. Data skal lagres, kvalitetssikres og udvikles, så vi kan stole på de oplysninger, vi bygger videre på. Det gælder blandt andet stambogsføringen og forældreskabskørslen, hvor vi hele tiden arbejder for at sikre korrekt afstamning og høj datakvalitet.

Et fundament for fremtidens kvægbrug

Det særlige ved det danske setup er, at vi står med et fælles datagrundlag, som binder bedrifter, avl, sundhed, dokumentation og udvikling sammen. Det giver os en styrke, som rækker langt ud over den

enkelte registrering. Når data samles og bearbejdes, kan den omsættes til viden, bedre beslutninger og konkrete værktøjer i hverdagen på bedriften.

Det er netop her, værdien ligger. Data hjælper os med at følge udviklingen tættere, forbedre management, styrke avlsarbejdet og dokumentere de resultater, vi skaber. Samtidig giver det os et fælles sprog, når vi som sektor skal vise, hvad dansk kvægbrug kan – både når det handler om kvalitet, dyrevelfærd, effektivitet og klima.

Den værdi bliver kun vigtigere i fremtiden. Avl, data og dokumentation får en central rolle i arbejdet med at udvikle et endnu mere effektivt kvægbrug med lavere klimaaftryk. Når vi kan bygge videre på sikker viden og et stærkt fælles system, står vi bedre rustet til at udvikle fremtidens dyr og fremtidens produktion.

Vi har skabt noget særligt i dansk kvægbrug. Det skal vi huske at være stolte af, men også tage ansvar for at udvikle videre. For i dansk kvægbrug er vi stærkest, når vi står sammen om det, der skaber værdi for os alle.

Jesper Arnth,
formand for
Landbrug & Fødevarer
Kvæg

Ny forældreskabskørsel styrker kvaliteten i stambogen

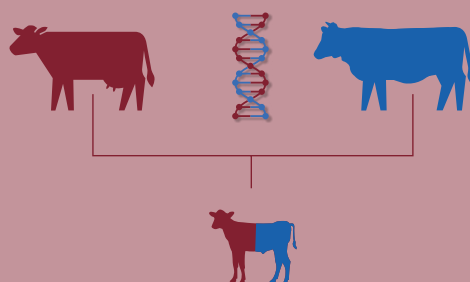
Som en del af arbejdet med at sikre høj datakvalitet i Kvægdata-basen har Landbrug & Fødevarer Kvæg skærpet praksis for forældreskabskørslen.

Det betyder, at dyr med fejl i afstamningen ikke længere kan opretholde deres stambogsstatus, hvis fejlen ikke rettes. Tidligere har nogle dyr med afvigelse i forældreskabet kun udløst en besked til landmanden. Nu fjernes S-markeringen, og dyret optages ikke i stambogen, før afstamningen er rettet.

Ændringen gælder allerede for dyr født efter 1. oktober 2025, hvor far og/eller mor ikke passer. Fra 1. juni 2026 har vi udvidet praksis, så den også omfatter dyr, hvor mors afstamning eller morfar afvises, samt dyr hvor køn afvises.

Formålet er at styrke kvaliteten af de data, som dansk kvægbrug bygger på, og sikre, at dyr kun stambogsføres, når afstamningen er korrekt dokumenteret.

Dyr med fejl i afstamningen kan fortsat eksporteres, men ikke med eksportstamtavle. Hvis fejlen rettes, kan dyret igen optages i stambogen.

Familien Niss vil være blandt landets 10 procent bedste

Da årets grovfoderekursion blev afholdt på Ilsø Søndergaard i Nibe, var det med familien Niss som værtspar. Her fik deltagerne ikke kun indblik i grovfoder, marker og staldanlæg, men også i en bedrift, hvor høje ambitioner hænger tæt sammen med faste rutiner og smittebeskyttelse.

Lene og Torben Niss Sørensen driver i dag en bedrift med 600 Holstein-køer og lidt RDM samt 522 hektar jord inklusive brak. Dertil kommer 90 hektar skov, natur og bygningsparceller. Målsætningen er klar: Bedriften skal være i konstant udvikling, og økonomisk vil familien være blandt de 10 procent bedste mælkeproducenter i Danmark.

For Lene og Torben handler vejen dertil ikke kun om investeringer, flere køer eller nye bygninger. Den handler i lige så høj grad om de små ting, der bliver gjort rigtigt hver dag.

"Vi har en klar ambition om at være blandt de bedste. Men det kræver, at vi er skarpe på hverdagen. Nogen kan måske synes, vi er lidt strikse, men det er altså nødvendigt, hvis vi gerne vil rykke bedriften og holde vores sundhedsstatus," fortæller Lene Niss.

Smittebeskyttelse i fokus

På Ilsø Søndergaard er smittebeskyttelse ikke noget, man først taler om, når der opstår et problem. Det er en fast del af hverdagen og en vigtig del af den kultur, familien og medarbejderne arbejder for at holde fast i.

Der bliver tænkt over støvleskift, desinfektion og køreveje på gården. Der bliver arbejdet med klare rutiner, og der bliver talt om best practice igen og igen, så alle ved, hvorfor tingene skal gøres på en bestemt måde.

Det er særligt vigtigt på en bedrift med flere ansatte. På Ilsø Søndergaard har de fem fuldtidsmedarbejdere i stalden, to elever i stald og mark, en timeansat til vedligeholdelse og to skoledrenge. Flere medarbejdere er ukrainere, og alle er i gang med at lære dansk. Derfor fylder oplæring, kommunikation og fælles forståelse meget i hverdagen.

Når en ny medarbejder starter, eller når en medarbejder skal lære et nyt område at kende, sker det med sidemandsoplæring.

Esbjerg Kommune er igen BVD-fri

Efter to måneder med særlige flytteregler kan kvæg i Esbjerg Kommune igen flyttes som i resten af landet. Men sagen viser, at smittebeskyttelse skal være en del af hverdagen.

Fra 1. juni 2026 har Esbjerg Kommune igen status som fri for Bovin Virus Diarré, BVD. Det betyder, at kvægbrugere kan flytte dyr som i resten af landet.

Kommunen fik status suspenderet fra 31. marts til 31. maj, efter der blev konstateret BVD i tre besætninger. I perioden var der særlige krav ved flytning af kvæg. Formålet var at begrænse smittespredning og sikre, at resten af Danmark kunne bevare sin sygdomsfrie status.

domsfrie status.

Ifølge Styrelsen for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri ophører kravene, fordi saneringen er gennemført.

For mælkeleverende ejendomme kunne dyr flyttes som hidtil, fordi besætningerne overvåges via tankmælksprøver. For andre ejendomstyper var der krav om besætningsundersøgelse eller test af dyr, der skulle flyttes.

Smittebeskyttelse skal leve i hverdagen

BVD er en smitsom virussygdom hos kvæg. Symptomerne kan være feber, nedsat ædelyst, diarré, næseflåd og sår på slimhinder. Sygdommen kan også give omløbninger, kastninger og svagt fødte kalve. En særlig risiko er PI-dyr, som kan udskille virus gennem hele livet.

Ved mistanke om BVD skal egen dyrlæge kontaktes. Reager hurtigt.

Erik Rattenborg, dyrlæge hos SEGES Innovation, glæder sig over, at saneringen er gennemført. Men udbruddet er også en påmindelse.

"Det er positivt, at Esbjerg Kommune igen

Fakta om Ilsø Søndergaard

Ejere: Lene og Torben Niss Sørensen

Børn: Katrine på 19 år, Maria på 17 år og Laura på 14 år

Besætning: 600 Holstein-køer og lidt RDM

Areal: 522 hektar inkl. brak, derudover 90 ha. skov, natur og bygningsparceller

Medarbejdere: 5 fuldtidsmedarbejdere i stalden, 2 elever i stald og mark, 1 timeansat til vedligeholdelse og 2 skoledrenge

Den nye medarbejder går med en erfaren kollega, der viser arbejdet i praksis, så rutinerne bliver lært rigtigt fra begyndelsen.

For Lene og Torben er det afgørende, at de gode vaner bliver holdt ved lige. Hvis man ikke er konsekvent med smittebeskyttelse og daglige rutiner, kan kravene langsomt begynde at skride.

"Det svære ved smittebeskyttelse er, at det er forebyggende. Når der ikke er et akut problem, kan man nemt komme til at slække lidt. Derfor er vi nødt til at have et evigt fokus på det og minde hinanden om, hvorfor rutinerne er vigtige," understreger Lene Niss.

Ud over den vigtige oplæring af medarbejdere får man på gården taget tankmælks-prøve hver 2. måned og blodprøve af alle kalve, når de er 3 måneder for at tjekke salmonella. Derved kan der hurtigt reageres, hvis tallene ændrer sig.

Smittebeskyttelse er nemlig ikke et punkt, der kan krydses af én gang for alle. Det kræver opmærksomhed hver dag. For på Ilsø Søndergaard er holdningen klar: Det er netop, når alt ser roligt ud, at de gode rutiner skal stå stærkest.

Lene og Torben overtog Ilsø Søndergaard fra Lenes forældre i 2016, og siden er bedriften blevet udbygget ad flere omgange. I dag står den som en moderne mælkeproduktion med fokus på dyr, drift og mennesker – og store ambitioner for fremtiden.

Læs mere på
LandbrugsInfo.dk:

Søg på
"Værd at vide om
Bovine Virus Diarré
(BVD)".

har BVD-fri status. Men smittebeskyttelse er ikke noget, man kun finder frem ved et udbrud. Det skal være en fast del af de daglige rutiner," siger han.

Han peger på indkøb og flytning af dyr, besøgende, køretøjer, udstyr og kontakt til andre besætninger. Især kontakt til udlandet for BVD er stadig udbredt i mange lande.

"Mange smitteveje er lavpraktiske. Derfor handler god smittebeskyttelse om klare aftaler, som alle kender og følger," siger Erik Rattenborg.

Stemmer fra Grovfoderekursjonen

Jakob Skov og Hans Olav Skov
450 malkekøer og 350 hektar jord

Største muligheder lige nu?

Kalvemanagement og sundhed bygger på mange af de samme ting, som da jeg gik på landbrugsskole i 1983. Forskellen er, at vi i dag har mere erfaring og flere hjælpemidler. Kvægbruget er altid i udvikling.

Største barriere?

Det er kvælstofudledningen. Det er umuligt at lave markplaner, som vi ved kan blive til virkelighed, for vi har ingen vished. Jeg tror ikke, min markplan kommer til at passe, men jeg må lægge skinnerne, mens jeg kører.

Samme tid næste år?

Vi håber, politikerne stopper op og efterspørger mere faglighed. Den skal findes lokalt, hvor vi kender vores jord. Og så håber vi på et omstillingsår, så vi kan planlægge ud fra et fagligt mål.

Kjeld Sørensen

230 malkekøer og 250 hektar jord

Største muligheder lige nu?

Vi må se optimistisk på tilværelsen og blive ved med at åbne op. Jeg havde mere end 1.700 besøgende til Åbent Landbrug sidste år, og jeg oplevede, hvordan folk kom ind med én holdning og gik hjem med en anden.

Største barriere?

Vi står i et vadested, hvor vi mangler svar. Jeg har jord, som udvasker til Limfjorden, og vil gerne afgive noget – men hvad får jeg så? Jeg vil også gerne afgræsse med kvæg, men er det rentabelt? Uvisheden bremser os.

Samme tid næste år?

Jeg håber, uvisheden er ved at være væk. Vi nåede næsten ikke i gang med treparten, før skruen blev strammet yderligere. Jeg har gjort stalden klar til 2034 og investeret i robotter. Det håber jeg stadig er en god investering.

Magnus Vestergaard Jørgensen

2. hovedforløb på kvæglinjen,
Bygholm Landbrugsskole.

Største muligheder lige nu?

Jeg tror på fremtiden og på, at der nok skal komme en vej, så vi kan producere. Det er spændende at se på specialafgrøder og mulighederne i at sprede produktionen ud på flere grene, så vi kan sænke udledningen.

Største barriere?

Jeg er træt af vores dårlige omdømme. På skolen skulle vi tale med forbrugere i Bilka, men mange gad ikke tale med os. Jeg ville gerne fortælle dem, at vi gør mere, end de tror. Ellers importerer vi fødevarer fra steder med lavere krav.

Samme tid næste år?

Der skal findes en løsning på majs. Og så håber jeg, vi stadig står med en stærk svineproduktion. Det er vigtigt både for vores hjemmemarked og eksporten.

En kreaturvogn kan være den enkle løsning, der skaber afstand mellem lastbil, chauffør og besætning og dermed reducerer smitterisikoen.

Foto: SEGES Innovation

Smittebeskyttelse starter ved udlevering

Når slagtedyr kalve eller dyr til levebrug skal afhentes, er udleveringen et af de steder på bedriften, hvor smitte let kan følge med ind. En kreaturvogn kan være den enkle løsning, der skaber afstand mellem lastbil, chauffør og besætning.

Lastbilen bakker til. Dyrene skal ud. Og på få minutter kan en afhentning blive et svagt punkt i smittebeskyttelsen.

Chaufføren kommer fra andre besætninger. Lastbilen kan have dyr ombord. Og hvis bil eller chauffør skal ind i stalden, bliver grænsen mellem internt kørselsområde og ekstern trafik uklare.

Det har dyrlæger fra SEGES Innovation undersøgt ved at tage med ud på landevejen. De har kørt med 10 forskellige chauffører, der hentede kvæg til slagtning, salg eller eksport for at se, hvilke forhold de arbejder under, og hvordan udleveringen foregår.

Ifølge Betina Tvistholm, kvægafgædsdyrlæge hos SEGES Innovation, handler det ikke om at pege fingre ad landmænd eller chauffører.

"Chaufførerne gør det, de bliver bedt om, og de vil gerne passe på besætningerne. Men hvis arbejdsangangene kræver, at de går ind i stalden, så bliver de en smitterisiko," siger hun.

I undersøgelsen besøgte dyrlægerne 49 besætninger. I en del af dem kørte lastbilen helt ind i stalden eller tæt på kalvehytterne. Andre steder blev bilen udenfor, men chaufføren gik med ind for at hjælpe med dyrene.

Kreaturvognen er det hurtige greb

En kreaturvogn kan fungere som et praktisk quickfix for mange mælkeproducenter, fordi dyrene kan samles i vognen og køres væk fra staldområdet til et afhentningssted. Dermed behøver lastbilen ikke ind blandt besætningens øvrige dyr, og chaufføren kan blive ved vognen.

"En kreaturvogn er ofte en billig og konkret løsning. Mange har allerede udstyret stående, og for andre er det en investering, der er til at overskue. Det vigtige er, at den giver fysisk afstand mellem afhentningen og stalden," siger Betina Tvistholm.

For landmanden er fordelene, at løsningen er enkel. Dyrene kan læsses i kendte rammer, vognen kan flyttes til et område med plads, og mange chauffører oplever, at dyrene nemt og villigt går fra kreaturvognen og op i lastbilen.

"Det er ikke altid, at den perfekte udleveringsbygning kan etableres fra den ene dag til den anden. Men en kreaturvogn kan være første skridt," siger Betina Tvistholm.

Der er dog nogle forhold, der skal være på plads. Vognen skal kunne sænkes til jordniveau, der skal være fast underlag og plads omkring stedet. Vognen skal også vaskes efter brug.

Husk dyrene midt i hastigheden

Selv om kreaturvognen er enkel, er den ikke en parkeringsplads til dyr i længere tid. Køer bør kun opholde sig kortvarigt i vognen før afhentning, mens kalve altid skal have adgang til vand og mulighed for at hvile på et tørt og blødt leje.

Samtidig må den praktiske løsning ikke spænde ben for chaufførens ansvar for at vurdere, om dyrene er transportegnede.

"Når dyrene går fra kreaturvogn til lastbil, kan det gå stærkt. Derfor er det vigtigt, at chaufføren stadig har mulighed for at se dyrene ordentligt og stoppe op, hvis der er tvivl om transportegnethed," siger Betina Tvistholm.

Hun anbefaler, at landmand og chauffør tager en konkret snak omkring udlevering: Hvilken løsning passer til besætningen? Hvilken vej skal lastbilen køre? Er der lys nok? Kan chaufføren arbejde sikkert? Og hvor kan støvler og hænder vaskes?

"De gode løsninger opstår, når landmanden og chaufføren taler sammen. Chaufføren ved, hvad der virker, og landmanden kender bedriften. Så får man en udlevering, der fungerer," siger Betina Tvistholm.